

ПРИПРЕМА ЗА ЧАС

ШКОЛА:
ПРЕДМЕТ:
НАСТАВНИК:
ОДЕЉЕЊЕ:
СМЕР:

НАСТАВНА ТЕМА:
Редни број наставне теме:
НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА:
Редни број наставне јединице:

ЦИЉЕВИ ЧАСА:

- Образовни:
- Материјални (информативни):
- Образовни функционални (формативни):
- Васпитни (социјализацијски):

ТИП ЧАСА:

Увођење у нову наставну област	Час за преношење нових знања (обрада)	Час за утврђивање знања (понављања стечених знања)	Час систематизације знања	Час за развијање и усавршавања способности и умешности	Час за контролу знања и умења
--------------------------------	---------------------------------------	--	---------------------------	--	-------------------------------

МЕТОДЕ НАСТАВНОГ РАДА:

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОБЛИЦИ НАСТАВНОГ РАДА:

.....

УСАГЛАШЕНОСТ СА НАСТАВНИМ ПЛАНОМ И ПРОГРАМОМ:

УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЧАСОВА

Наведите која су вам наставна средства и опрема потребни за реализацију часова. Опишите потребан простор за њихову реализацију (уколико сте у могућности нацртајте га или снимите). Наведите укупно време потребно за реализацију теме/области (2-5 часова).

ЗАДАЦИ ЗА УЧЕНИКЕ

Наведите планиране задатке за ученике које треба да ураде у току часова или кроз домаћи задатак.

НАСТАВНИ МАТЕРИЈАЛ

Наведите које наставне материјале користите на овим часовима (резиме излагања, прикази, шаблони, скице, слике, графикони, табеле..). Наведите изворе информација које сте користили за припрему за ову тему/област.

ЛИТЕРАТУРА И ШТАМПАНИ И ПИСАНИ ИЗВОРИ (за наставнике и за ученике) :

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

ВРЕДНОВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

Наведите начине на које ћете процењивати оствареност циљева и задатака часа и начине процењивања резултата рада ученика.

ПЛАНИРАЊЕ ДАЉИХ АКТИВНОСТИ

На који начин сте планирали да резултате вредновања остварености циљева и задатака уградите у планирање даљег рада са ученицима?

КОМЕНТАРИ НАСТАВНИКА

Ваше виђење реализације часа: шта је ишло лако, а шта тешко, које циљеве сте успели да остварите, колико сте подстакли код ученика мотивисаност, креативно размишљање, истраживање, аналитичност, решавање проблема. У којим улогама сте били на часу (предавач, ментор, организатор, процењивач...) Да ли сте имали могућности да укључите све ученике у активно учешће? Како оцењујете ниво интерактивности између вас и ученика и између ученика? Уколико сте користили технологију колико је она допринела бољој реализацији часа?

КОМЕНТАРИ УЧЕНИКА :

Коментари ученика након завршеног часа: Шта им се допало, шта су волели да је било другачије, шта сматрају корисним итд.

ПРЕПОРУКЕ ЗА БУДУЋУ РЕАЛИЗАЦИЈУ ЧАСА:

ОРГАНИЗАЦИЈА ЧАСА (ток часа) Ток часа прикажете кроз следећу табелу. Број корака прилагодити циљевима и логичкој структури часа .

Корак (етапа) на часу	Планирани садржај рада	Активност наставника	Активност ученика	Планирано време у минутима	Методе и облик рада	Начин праћења рада ученика	Очекивани ефекти (исходи)
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							

УПИТНИК ЗА САМОВРЕДНОВАЊЕ

Уколико желите, реализоване часове можете да их сами вреднујете на основу упитника који је пред вама.

1. Да ли је циљ часа јасно изречен?

☐ довољно јасан	☐ делимично јасан	☐ нејасан
--	--	----------------------------------

2. Да ли је циљ усаглашен са избором садржаја?

☐ довољно усаглашен	☐ делимично усаглашен	☐ неусаглашен
--	--	--------------------------------------

3. Да ли избор метода одговара постављеном циљу?

☐ методе одговарају циљу	☐ делимично су усаглашене	☐ неадекватне за циљ
---	--	---

4. Да ли су активности ученика релевантне за циљ часа?

☐ веома релевантне	☐ делимично релевантне	☐ нерелевантне
☐ метода обезбеђује високу активизацију	☐ метода обезбеђује делимичну активизацију	☐ низак степен активизације ученика

5. Да ли избор метода обезбеђује активност свих ученика?

☐ веома релевантне	☐ делимично релевантне	☐ нерелевантне
☐ метода обезбеђује високу активизацију	☐ метода обезбеђује делимичну активизацију	☐ низак степен активизације ученика

ПОДСЕТНИК

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА¹ У ПОКРЕТАЊУ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

У настави је предвидљиво **шта наставник треба да предузме да би постигао активност ученика у процесу учења** (водити рачуна да се разликују квази активности ученика). Према АУН² моделу обликовања наставног процеса, наставник има следеће задатке:

1. **утврдити предзнања ученика – дијагноза стања:** утврђивање претходног знања и искуства потребног за успешно савладавање новог; понављање и утврђивање чињеница, података и терминологије коју ученици већ поседују; њихово повезивање са новим градивом;
2. **изабрати начин представљања новог градива:** проблемско излагање градива; коришћење питања и задатака у излагању градива; излагање градива на што више различитих начина; указивати на начине настајања нових сазнања; повезивање градива – корелација (хоризонтална и вертикална); поступно изграђивање знања (одмереност новине садржаја, поступно изграђивање појмова, правила и принципа); објашњавање нових речи; подстицање маште; коришћење хумора;
3. **изабрати/предвидети начин утврђивања градива и провере ученичких знања:** често понављање наученог (својим речима, прављењем прегледа градива, питања, задатака); примена наученог; анализа погрешних одговора; детаљно познавање резултата учења (повратна информација); играње улога; слободно бирање активности; повећавање практичне компетенције; оспособљавање ученика за самоучење.

Планирањем наставног процеса интерактивне наставе (по АУН или неком другом моделу), планирају се активности ученика – облици учења које треба изазвати, и активности наставника – облици наставе којима може да покрене одређене облике учења ученика. Стога се у **АУН моделу о методама наставе** истовремено говори као о облицима учења. С обзиром да су бројни процеси учења у настави, могу се систематизовати навођењем димензија учења, а комбинацијом тих димензија добијају се **оперативни облици учења**: смисаоно насупрот механичком учењу; рецептивно насупрот учењу путем открића. У наставном процесу се може активирати учење ученика тако да они уче на неки од следећих начина: смисаоно вербално рецептивно, кооперативно, откривањем, по моделу, механички са разумевањем, механички без разумевања, практично смисаоно, практично механички ...

АУН модел приказује облике учења на следећим димензијама:

Механичко учење
Практично учење
Рецептивно учење
Конвергентно учење
Трансмисивно учење
Учење без помагала

Смислено учење
Вербално учење
Учење путем открића
Дивергентно учење
Интерактивно учење
Учење уз помагала

¹ Овај интерни радни материјал је извод из Приручника: Бјекић, Д., Јаћимовић, Т., Дуњић-Мандић, К. (2004): Интерактивно учење (сепарат) у приручнику за програм стручног усавршавања наставника Изабери границу – подршка наставницима почетницима, Чачак: Mature art (интерни материјал).

² АУН = Активно учење - настава

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ

Навешћемо неке значајне и актуелне класификационе системе наставних метода у нашој наставној теорији и пракси:

Милан Јањушевић наставне методе дели у две групе: а) методе стицања знања, вештина и навика и б) методе утврђивања градива. У прву групу метода спадају: жива реч наставника и методе читања и показивања. Метода живе речи обухвата монолошку и дијалошку методу, читање је у функцији упознавања новог градива, а показивање ради учења вештина угледањем и подражавањем. Вежбање се спроводи ради запамћивања и примене градива у практичним ситуацијама.

Петар Шимлеша: излагање, разговор, рад на тексту, демонстрација, лабораторијски радови, практични радови.

Маријан Колетић: усмено излагање, разговор, показивање, рад на тексту, графички радови, лабораторијски радови.

Тихомир Продановић: вербално-текстуалне, илустративно-демонстративне и лабораторијско-експерименталне методе.

Владимир Пољак: метода демонстрације, метода практичних радова, метода цртања, метода писања, метода читања, метода рада на тексту и метода усменог излагања.

Младен Вилотијевић: метода усменог излагања, метода разговора, метода илустративних радова, метода демонстрације, метода практичних и лабораторијских радова, метода писаних радова, метода читања и рада на тексту.

Јован Ђорђевић: издваја три групе наставних метода: методе засноване на посматрању (показивање), методе засноване на речима (монолошке и дијалошке у различитим варијантама) и методе засноване на практичним активностима ученика (практичне активности и лабораторијска метода).

Избор и коришћење наставних метода у настави зависи од стручне оспособљености и афинитета наставника, од постављеног циља наставног рада, карактера наставних садржаја, особина ученика.

Традиционално припремање наставника за час усмерено је на планирање и организовање активности које наставник треба да спроведе, за шта предвиђа наставне методе, организационе облике, наставни садржај. Наставна метода је сврсисходан и систематски примењиван начин управљања радом ученика у процесу наставе који омогућава остваривање задатака наставе.

Критеријуми избора наставних метода: општи циљ васпитања и образовања; дидактички циљ часа; природа, садржај и специфичности наставног садржаја; узраст ученика, општа зрелост и знања којима располажу; величина одељења; стручна припремљеност и личност наставника. Организациони облици наставе одређују међусобне односе ученика и наставника. У колективној настави интеракција наставник-ученик или ученици се остварује у оквиру: фронталног организационог облика наставе, групног облика, партнерског рада и индивидуалног рада као најчешћих.

Врсте наставних метода традиционалне наставе:

методе демонстрације (засноване на посматрању и показивању)	вербалне методе (засноване на речима)	практичне методе: засноване на практичним активностима
1. демонстрација у природи, техници и друштву 2. демонстрација у учионици (природни препарати, модели...) 3. демонстрација илустрацијом (цртежи, слике, планови, филмови...)	1. монолошке методе: опис, причање (приповедање), предавање 2. дијалошке методе: катехетички разговор, популарно предавање, дискусија... 3. рад на тексту	1. лабораторијски рад 2. практични радови 3. графички радови

ТИПОЛОГИЈА ЧАСОВА

1. Наставни часови који служе за **увођење у нову област** (уводни часови), служе упознавању ученика с новим наставним предметом, његовим циљевима и задацима, структуром и садржајем или њиховом припремању за усвајање садржаја већих целина, подручја, тема.
2. Часови за **преношење нових знања (обрада)** служе за систематско преношење, објашњавање и усвајање знања и умења, правила и закона. *Структура ових часова:* обнављање раније ученог градива; упознавање са чињеничким материјалом путем усменог излагања наставника или на основу посматрања ученика; понављања усвојених знања, њиховог преношења на нове садржаје, примене различитих вежбања, домаћих задатака: усмени, писмени, практични.
3. Часови предвиђени за **учвршћивање знања понављањем** имају за циљ остваривање функција наставе које се односе на сигурност и трајност стечених знања (повнављање, утврђивање, продубљивање).
4. На часовима **систематизације** нова знања се упоређују са раније усвојеним и успоставља се редослед (стечена знања се сређују у веће целине). Служе за учвршћивање чињеница у систем.
5. Часови за **развијање и усавршавања** способности и умешности (часови вежбања у којима је наглашена примена стечених знања, умешности или самосталних активности).
6. Часови за **контролу** знања и умења (проверавања) имају основни задатак да утврде да ли су и колико ученици усвојили неопходна знања и вештине. Зависно од карактера примене може се вршити фронтално, групно или индивидуално проверавање. Проверавања могу бити усмена, писмена, практична или комбинована (разни задаци практичног карактера, експерименти у природним наукама, вежбања на часовима физичког васпитања).